

УДК 339.92

Ціх Г.В., к.е.н., доц.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

МІСЦЕ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В ЕКОНОМІЦІ РОЗВИНУТИХ КРАЇН СВІТУ

Tsikh G.V., PhD, Assoc. Prof.

A PLACE OF TOURISM INDUSTRY IN THE ECONOMY OF DEVELOPED COUNTRIES OF THE WORLD

У XXI ст. у розвинених країнах світу одним з найважливіших засобів стимулювання економічного і соціального розвитку регіонів, який ж до того дозволяє ефективно використовувати внутрішні ресурси, вважається розвиток туризму та рекреації.

«Індустрія подорожей і туризму, як засіб створення робочих місць, забезпечення економічного зростання та розвитку має важливе значення на сучасному етапі» - це визнали лідери країн G20 в декларації за підсумками щорічної зустрічі, що відбулась 18-19 червня 2012 року в Лос-Кабос (Мексика), та взяли на себе зобов'язання розробляти ініціативи для полегшення поїздок, що сприятиме створенню робочих місць, забезпечення гідної роботи, скорочення масштабів бідності та забезпечення глобального економічного зростання.

В 2007 р. Світовий економічний форум запровадив аналіз світової туристичної галузі за рахунок індексу конкурентоздатності туризму та подорожей, що дозволяє оцінити конкурентоздатність туристичної галузі окремих країн світу. Щороку кількість країн які представлені в рейтингу Світового економічного форуму зростає, так в 2007 році оцінювалася туристична конкурентоздатність 124 країн, в 2011 році до рейтингу потрапило вже 139 країн, що свідчить про зростаючу популярність та важливість даного рейтингу. У 2014 рейтинг поповнився ще на 12 країн.

На сучасному етапі розглядається наступна структура туристичної галузі:

- власне туристичний продукт (послуга, тур);
- споживачі туристичного продукту та відповідних послуг;
- об'єкти туристичної галузі (фірми, що створюють і поширюють туристичний продукт, підприємства і організації, що надають послуги з розміщення, перевезення та харчування);
- державні органи управління туристичною галуззю, наукові та навчальні заклади.

Для ефективного функціонування туристичної індустрії все більш долучають страхові компанії, банки, підприємства зв'язку. Рекламно-інформаційні компанії є типовими та обов'язковими суб'єктами туристичної галузі. До них належать також і візові центри, підприємства сувенірного бізнесу, спортивних товарів, туристичних товарів, фототоварів, літератури, тощо.

Туристична галузь є важливою ланкою світового господарського комплексу. За економічними показниками вона займає важливе місце в структурі ВВП та зайнятості населення. Світова рада подорожей та туризму (WTTC) розглядає внесок туристичної сфери в ВВП країни як складну систему до якої входять:

- прямі витрати туристів на здійснення подорожей, такі як поїздки, розміщення розваги, екскурсії, харчування. Розглядаються витрати внутрішніх, в'їзних туристів та витрати на державному рівні відповідно до рекомендованої ООН методології туристичних рахунків (TSA:RMF 2008);

- непрямі внески туристичної сфери в економіку країни включають інвестиції в туристичну галузь (будівництво туристичної інфраструктури, придбання транспорту та обладнання), державні витрати на туристичну сферу (маркетинг, забезпечення безпеки, адміністрування), внутрішні закупівлі продуктів та послуг підприємствами туристичної сфери (закупівля продуктів харчування, послуги з прибирання, забезпечення ІТ – послуг);

- індукований внесок в ВВП країни визначається як витрати тих хто прямо чи опосередковано отримує дохід в туристичній сфері.

Щорічно у світі здійснюється понад 800 млн. туристичних подорожей, з яких понад 52% у межах Європи. Частка туризму у світовому експорті товарів і послуг становить близько 13% (в країнах ЄС – 14%). Туристична сфера формує понад 8% сукупного ВВП країн ЄС і забезпечує близько 11% від їхнього щорічного економічного зростання. Кількість робочих місць у туристичній індустрії Європейських країн становить близько 12% від загальної чисельності зайнятих.(1)

На туризм припадає близько 12% загальносвітового валового продукту на 7% світових інвестицій. Безпосередньо у сфері туристичних послуг зайнято понад 260 млн. осіб, що становить 10% працюючих.

У світовій системі господарства туризм сьогодні посідає провідні позиції. Ця галузь об'єднує значну кількість підприємств, установ, організацій світового господарства та має багатомільярдний щорічний обіг коштів. Більш ніж у 40 державах туристична галузь є головним джерелом поповнення бюджету, а ще у 70 – однією з трьох основних статей.(2)

Навіть економіка високорозвинених країн світу в певній мірі залежить від туристичної діяльності. В Австрії надходження від іноземного туризму дозволяють щорічно покривати майже 80% дефіциту платіжного балансу по розрахункам за товари і послуги. В Італії надходження від іноземного туризму збільшують позитивне сальдо платіжного балансу на 120-130 %. В Швейцарії надходження від іноземного туризму займають за своїми розмірами третє місце після доходів країни від експорту продукції машинобудування, хімічної та фармацевтичної промисловості.

За оцінками Всесвітньої туристичної організації (ВТО) ще десять років тому туристичній галузі відводилося одне з перших місць серед галузей світового господарського комплексу за обсягом експорту товарів і послуг (поступаючись лише експорту палива, хімікатів, продуктів харчування та автомобільній промисловості), і з тих пір ці позиції не ослабли. Загальна кількість туристів (міжнародних і внутрішніх) з урахуванням екскурсантів становить понад третину населення земної кулі. За експертними прогнозами XXI ст..буде віком туризму.

Повноцінний розвиток туристичної і рекреаційної сфери істотно впливає на такі сектори економіки, як транспорт, торгівля, зв'язок, будівництво, сільське господарство, виробництво товарів широкого вжитку і є одним з найперспективніших напрямів структурної перебудови економіки країн світу. Ця галузь діяльності приваблива з наступних причин: помірні стартові інвестиції, попит на туристичні послуги, що постійно зростає, високий рівень рентабельності та мінімальний термін окупності витрат.

Розвиток туризму на регіональному рівні ґрунтується як на традиційних ресурсах, так і на потенціалі креативної економіки, і це дозволяє залучити такі нематеріальні фактори ,як місцеві етнічні особливості, регіональний ментальний імідж, унікальну місцеву історико-культурну спадщину.

Після декількох років занепаду та рецесії світової економіки очікується, що покращення стану світової економіки сприятиме подальшому зростанню міжнародного туризму. Так у 2014 році темпи зростання світового ринку туризму перевищили темпи

зростання світової економіки. Китай, США, Велика Британія та Німеччина посідають перші місця серед країн, населення яких надає перевагу відпочинку за кордоном. Так, у Німеччині та Великобританії показники розвитку виїзного туризму традиційно є дуже значними. В Італії, внаслідок падіння показників в'їзного туризму у 2008 році, ринок туристичних послуг поки що не вийшов на докризові показники.

Серед країн ЄС у 2014 році найбільша кількість туристів приїздила до Ісландії, Сербії, Угорщини та Іспанії. Найшвидшими темпами зростає кількість туристів в Ісландії (з 2010 р. на 30-35% у рік) внаслідок посилення цінової конкурентоспроможності від знецінення національної валюти в 2008-2009 рр. та активації зусиль маркетингових кампаній. Протягом останніх 5 років у країнах ЄС витрати на закордонні поїздки на свята зросли на 25%. У той час як кількість ділових поїздок збільшилась лише на 16%. Відпочинок туристів у містах збільшився на 47%, тоді як відпочинок на морі зріс всього на 12%, а відпочинок у сільській місцевості, навпаки, зменшився на 10%.(3)

Таким чином туризм перетворюється на одну з пріоритетних сфер в світовій економіці, що спричиняє як розвиток окремих галузей, так і соціально-економічний розвиток цілих країн. У своєму розвитку туристичний ринок набуває нових тенденцій та особливостей, впливаючи на рівень життя населення, торгівлю, транспорт, сільське господарство і будівництво. В деяких країнах туристична галузь формує більшу частину національного багатства держави.

Вдосконалення технологій, модернізація туристичної інфраструктури, інтернаціоналізація ділової активності та створення нових механізмів регулювання - основні чинники процесу глобалізації туристичного ринку на сьогоднішній день. Важливим є аналіз сучасного стану туристичної галузі та виявлення основних тенденцій з метою адаптації національних туристичних ринків до вимог глобального світу.

Надійним джерелом соціально-економічного розвитку України та надходження інвестиційних ресурсів має стати розвиток туристичної галузі. Адже в кожному регіоні нашої країни є достатня кількість привабливих туристичних об'єктів, котрі за умови належного рекламування та підтримки можуть стати вагомим джерелом доходів місцевого та державного бюджетів.

Перелік посилань

1. Бурнашов І. Проблеми та перспективи розвитку туризму в Україні на сучасному етапі/І. Бурнашов:[Електронний ресурс]/-Режим доступу:<http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/183853:jessionid=CBACCE6697D400A116E060EE2C5513F8C>.
2. Дані з сайту Всесвітньої туристичної організації:[Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://w.unwto.org>
3. Економіка регіонів у 2015 році : нові реалії і можливості в умовах започаткованих реформ – К.:НІСТ, 2015. - 92с.